

TIETEEN JA TAITEEN PALOA

– Haastateltavana professori emerita Päivikki Antola

Laura Aro

Tapasin Päivikki Antolan (ent. Suojanen) ensimmäisen kerran vuonna 1975 NIF:n järjestämällä pohjoismaisella tutkijakurssilla. Olimme samassa työryhmässä. Päivikki valmisteli täyttä päätä väitöskirjaansa, minä olin aloitteleva tutkija – vaikkei meillä järin suurta ikäeroa olekaan. Jo tuolta kurssilta mieleeni painui kuva Päivikistä niin antaumuksellisenä tutkijana kuin upeana laulajana. Sittemmin, sen jälkeen kun hänestä tuli Jyväskylän yliopiston etnologian (opetusala folkloristiikka) professori, kuva selkiytyi entisestään. Hän käynnisti etnologian laitoksessamme unohtumattoman tutkijaseminaarin, jossa ketään ei jätetty tuuliajolle. Päivikki oli tiukka seminaarinpitäjä: työtä oli tehtävä, mutta palaute oli aina kannustavaa. Tai melkein aina: mikä tahansa räpellys ei kelvannut. Päivikki vaati itseltään paljon; samaa periaatetta hän sovelsi myös opiskelijoihinsa, olivat he sitten perus-, aine-, maisteri- tai jatko-opiskelijoita. Hän antoi tunnustusta niille, jotka sen ansaitsivat.

Päivikki Antola on luonnehtinut itseään kahden elämänuran ihmiseksi. Musiikki on ollut hänen ensimmäinen uransa, tieteenteko toinen. Samalla häntä voi pitää jonkinlaisena opinalojemme välisenä surffailijana. Hän liikkuu suvereenisti uskontotieteen, folkloristiikan, kulttuuriantropologian, sosiolingvistiikan ja etnomusikologian parissa. Hän on ikään kuin kaikkien näiden välimaastossa. Selvimmin hän on kuitenkin uskontotieteilijä ja antropologisen viestinnän tutkija. Häntä voi myös pitää uskontotieteellis-folkloristisen yksilötutkimuksen uranuurtajana. Hänen väitöskirjansa *Saarna, saarnaaja, tilanne. Spontaanin saarnan tuottamisprosessi Länsi-Suomen rukoilevaisuudessa* (1978) vertailee kahden saarnaajan saarnarepertuaaria ja saarnatilanteita.

Professori Päivikki Antola jäi työkyvyttömyyseläkkeelle 1. helmikuuta 2003. Hän ei silti ole jäänyt eläkkeelle kiinnostuksen kohteistaan: messusaarnat ovat hänen nykyintressejään, eikä hän ole luopunut musiikista, nuoruutensa toisesta vai pitäisikö sanoa ensimmäisestä intohimosta. Hän laulaa Tampereen tuomiokirkon kuorossa. Lisäksi hän harrastaa avantouintia, italian kielen opiskelua, luovaa kirjoittamista ja Transsendentaalista mietiskelyä.

Haastattelun tein Päivikki Antolan kotona Tampereen Sammonkadulla 28. syyskuuta 2005. Sitä on stilisoitu yhteistuumin.

OPISKELUN ALKUVAIHEET

Mitä alkujaan opiskelit?

Minulla oli perinteinen opettajan aineyhdistelmä. Isän etsinnästä valikoitui suomen kieli pääaineeksi. Oheen otin kotimaisen kirjallisuuden ja vertailevan kansanrunoudentutkimuksen ja uskontotieteen. Kasvatustiedettä opiskelin kesäyliopistossa approbaturin verran. – Isä halusi minusta äidinkielen opettajaa, mutta valitsin pääaineekseni kansanrunoudentutkimuksen cum lauden jälkeen. Minua kiinnosti erityisesti uskomusperinne. Ärsykkeenä oli varsinkin S. G. F. Brandonin kirja *Creation Legends of the Ancient Near East* (1963), jossa minua tavattomasti viehättivät vieraan kulttuurin eksoottisuus ja outous. Se teki samalla uteliaaksi. Oikeastaan tämä sama Brandonin kirja antoi kipinän jatkaa myös opintoja. Korjailin Ari Haavion *Suomen uskonnolliset liikkeet* -kirjan tietoja (1965) rukoilevaisuuden osalta suullisessa tentissä. Lauri Honko totesi silloin oraakkelimaisesti, että ei tarvitse lähteä Intiaan asti hakemaan tutkimusaiheita, käy tutkimaan rukoilevaisuutta, ja hän antoi minulle tutkimusstipendin.

TUTKIJAKSI

Väitöskirjasi aihe syntyi varmaan aika luontevasti kotitaustastasi?

Se tosiaan syntyi kotitaustasta. Olen ollut aika haavoittuvainen aiheeni takia, koska opinnoissa yhtäältä korostettiin tuohon aikaan ”objektiivisuutta”, ja minä kirjoitin sisäpiiriläisenä opinnäytteen omasta perinnetaustastani, mikä oli vähintäänkin outoa. Ratkaisin tämän ongelman niin, että en ole tutkimuksessani suinkaan suoritusstatuksinen vaan ominaisuusstatuksinen sisäpiiriläinen. Eli jos otetaan nämä Robert K. Mertonin termit (1968) käyttöön, niin ominaisuusstatus (*ascribed status*) on sitä, että olen saanut äidinmaidossa jotakin, ja suoritusstatus (*achieved status*) on taas sitä, että olen itse aktiivisesti etsinyt ja tunnustautunut siihen uskoon. Minähän en koskaan herätystä, parannusta, uskoa ja uudestisyntymistä läpikäynyt; minulla oli vain ominaisuutena se, että olen rukoilevaispapin lapsi ja tutkin omaa synnyinympäristöäni. Sen verran kuitenkin sisäryhmäläisyys vaikutti, että en uskaltanut väitöskirjaan kirjata kaikkia tutkimustuloksia, joita sain kahden saarnaajan vertailussa. Sitten olen eronnut evankelis-luterilaisesta kirkosta.

Toisin sanoen jouduit tekemään silloin tutkimuseettisiä ratkaisuja, joista nyt viime vuosikymmeninä oikeastaan on vasta puhuttu?

Nämä ongelmat tulivat silloin vastaan, eikä kukaan puhunut silloin vielä tutkimusetiikasta mitään, vaikka se oli jo silloin ja on varmasti kaikkina aikoina ollut tutkimuksessa aktuaali ongelma. Sitä ei ole vain tiedostettu. Tutkimuseettisesti menetelin oikein, kun salasin eräitä tietoja tutkimistani saarnaajista, koska kohdetta on aina suojeltava, vaikka se tutkijan mielestä menettelisikin ”väärin”, itselleen haitallisesti. Tein sen kuitenkin väitöskirjani arvosanan kustannuksella, koska puuttuva tiedon pala vaikutti lopputulosta heikentävästi.

TUTKIJANA

Entä mitkä ovat olleet itsellesi tutkijan uran ilo- ja varjopuolia?

Suurin ilo on löytämisen matkalla olo, se että tutkija on matkalla löytääkseen jotakin, ja matkaa siivittää se, että hän myös löytää jotakin. Aina ei löydä, ja silloin pitää kysyä tieteen työkalujensa perään. Onko lähtöasetelma ehkä tylsä? Miten tutkimusvälineitä pitäisi teroittaa? Onko ongelma relevantti? Miten ongelma on rajattu?

Mutta sitten varjopuolista. Pahin minusta on keskeneräisyyden sietämisen opettelu, se että aina kaikki tutkimukset ja tutkimushankkeet ovat kesken. Tätä pitää opiskella kantapään kautta joka vuosi, joka kuukausi, joka tunti. Joskus kestää paremmin, joskus huonommin. Eri julkaisut ovat eri vaiheissa, ja sitten niitä yrittää saattaa eteenpäin. Varsinkin siinä vaiheessa, kun luomisprosessi on käynnissä, keskeneräisyys on kaikkein pirullisinta, kun ei ole varmaa, löytääkö tien eteenpäin. Ajoittain olen unessa löytänyt ratkaisun, kun olen valvonut pitkään ja vihoviimein mennyt murheissani nukkumaan, kun seinä on edessä. Unessa olen saanut jonkinlaisen ahaa-elämyksen, että näinhän se täytyy tehdä. Sitten pakottaudun nousemaan ylös ja kirjoitan muistiin sen, mitä olin keksinyt – jännittävää että alitajunta työskentelee tutkijankin hyväksi. Aina ei unilöytö ole hyvä, eikä tällaisia kokemuksia ole paljon.

Toinen varjopuoli on minun tapauksessani masennuksen sieto. Maanisdepressiivisyyttä on pidetty luovan tutkijan dilemmana. Minä olen maanisdepressiivinen luonnetyyppi – sitä sanotaan hienosti kahdensuuntaiseksi mielialahäiriöksi. Maanisdepressiivisyys vaivasi minua varsinkin 1990-luvun lopusta lähtien 2000-luvulle, jolloin jouduin jättämään työni ja siirtymään sairauseläkkeelle. Minulla oli maaninen kausi aina syyslukukauden alusta tammikuun loppuun, minkä jälkeen alkoi depressiivinen kausi, paukut loppuivat ja oli pakko siirtyä sairauslomalle. Etnologian, erityisesti folkloristiikan, professuurin hoito oli aika rankkaa yksinään vastattavaksi, koska se sisälsi koko skaalan, perusopinnoista tohtorinopintoihin, enkä minä ole koskaan antanut kovin helppoa tietä itselleni ohjata ihmisiä, tehdä luentoja tai pitää opetusta. Se kostautui depressiivisinä kausina. Nykyisin voin erittäin

hyvin. Täytyy oikein ihmetellä, mistä voimavarat tulevat. Minulla on 40 tunnin kirjoitusputkia, joiden aikana kirjoitan koko ajan. Saatan levähtää pari tuntia ja jatkaa sen jälkeen taas. Eihän se terveellistä ole, mutta olen voinut hyvin pari viimeistä vuotta.

URAN VAIHEITA JA RAKKAITA TUTKIMUSAIHEITA

Kertoisitko enemmän tutkijanurastasi ja läheisimmistä tutkimusintresseistäsi?

Olen oikeastaan ollut semmoinen taivaanrannan maalari. Olen aitonut uskontotieteestä kulttuuriantropologiaan, etnomusikologiaan ja folkloristiikkaan ja kielitieteeseen. Koska väittelin uskontotieteestä, se on uskontoantropologian muodossa minulle läheisin, ja vuonna 2000 Suomalaisen Kirjallisuuden Seura julkaisi teokseni *Uskontotieteen portailla*. Etnomusikologia on ollut ja on minulle hyvin läheinen. Kansanveisuun tutkimus Suomessa, josta julkaisin kirjan *Finnish Folk Hymn Singing. Study in Music Anthropology* (1984), oli valtavan suuri löytö. Tuossa kirjassa tarkastelen herätysliikkeitä ja veisuita vertailevasta näkökulmasta. Mutta lähemmän tarkastelun kohteena siinä on kuitenkin rukoilevaisuuden laaja veisuuaineisto. Olin myös rakentamassa 10 vuotta kestäneessä projektissa ensimmäistä tieteellisesti editoitua neliäänistä nuottipainosta Länsi-Suomen rukoilevaisuuden veisuumelodioista (1988). Kulttuuriantropologia taas tulee minulle viestinnän antropologian muodossa. Pidän itseäni suostuttelevan viestinnän tutkijana ennen kaikkea uskontotieteellisessä tutkimuksessa. Lisäksi minulla on sosiaaliantropologian professorin pätevyys Tampereen yliopistosta. Olen myös Tampereen yliopiston kansanperinteen ja viestinnän antropologian dosentti ja Turun yliopiston uskontotieteen dosentti. Jyväskylän yliopistossa olin kulttuuriantropologian yliassistentti 1986–1987 ja kulttuuriantropologian dosentti (1983–), kunnes sain sieltä professuurin 1992.

Folkloristiikan alueella työskentelin Tampereen yliopiston kansanperinteen laitoksen erikoistutkijana 1987–1992. Tässä toimessa minulla oli professori Erkki Ala-Könnin suuren perinnearkiston johto harteillani; olin lyhyehkön ajan myös koko kansanperinteen laitoksen johtajana. Sosiolingvistiset harrastukset tulivat 1980-luvulla. Väitöskirjassa minulla oli jo sosiolingvistinen näkökulma, etenkin Dell Hymesin puheenetnografian muodossa. Voi sanoa, että olen ensimmäinen ihminen Suomessa, joka toi uskontotieteeseen sosiolingvistisen aspektin. Sosiolingvistisestä harrastuksesta kertoo 1982 ilmestynyt *Sosiolingvistiikan näkymiä*, joka ilmestyi Gaudeamukselta. Toimittajina siinä oli mieheni ja minä itse. Ehkä on syytä mainita myös se, että minä olen ainoita henkilöitä Suomessa, joka on pitänyt yliopistotasoiset peruskurssit kaikista viidestä kulttuurintutkimuksen alasta, nimittäin etnomusikologiasta, folkloristiikasta, uskontotieteestä, kulttuuriantropologiasta ja etnologiasta; etnologian peruskurssin pidin vain kerran Jyväskylän yliopistossa, että se on semmoinen kuriositeetti.

Entä rakkaimmat tutkimusaiheesi, mitä ne ovat?

Rakkain ja vaikein tutkimuskenttäni on Nairobin slummit 1990-luvulla. Se johdatti ja avasi maiseman sellaiseen erilaisuuden maailmaan, jota en luullut olevan olemassa. Olin nähnyt kuvia siitä mutta konkreettinen näkeminen ja kokeminen on ihan toinen asia. Kurjuuden kulttuurin etnososiaalinen luonne, jota tulevassa kirjassani kuvaan, on aivan omaa laatuaan. Podin kulttuurisokkia siellä ja sieltä palattua Suomen helpossa makeassa elämässä. Nairobin slummit edustavat maapallon enemmistön kulttuurimuotoa. Ihmiset asuvat kylki kyljessä majoissa, jotka sijaitsevat seinä seinää vasten. Pienissä hökkeleissä asuu tavaton määrä ihmisiä, parikinkymmentä, suuria perheitä yhdessä ainoassa huoneessa. Oloja värittävät ihmishuhdeongelmat, varattomuus, tasa-arvon puute ja yhteiskunnalliset ongelmat. Väkivalta perheissä ja kaduilla on täysin arkipäiväistä ja luonnollista. Vesi- ja viemärisysteemit puuttuvat. Slummielämä on *kurjuuden kulttuuria*. Tutkin kulttuurista sopeutumista migraatiotilanteessa, jossa natiivisijoillaan asuvien etnisten ryhmien (Keniassa 42) ihmisten oli pakko paeta maaseudun köyhyyttä suurkaupunkiin Nairobiin jämähtääkseen kurjuuteen kaupunkislummiin, joita Nairobissa on kuusi.

Kiinnostava tutkimusaihe oli myös amerikansuomalaiset Floridassa. He tulivat ihan perhetutuiksi. Olin puolisoni kanssa 1989–1990 tutkimassa heitä. Jo 1985–1986 teimme satunnaisia haastatteluja, ja 1993–1994 ja 1995 teimme vielä täydennystutkimuksia. Oli aivan kuin olisi tullut kotiinsa, niin hyvin meidät otettiin vastaan. Ihmiset kutsuivat meitä koteihinsa ja järjestivät illanviettoja ottaen mukaan harrastuksiinsa. Lopputuloksen voi lukea Siirtolaisuusinstituutin julkaisemasta kirjasta *Retulaatsissa Miamissa. Kasvokkain amerikansuomalaisten kanssa* (2000), jossa vain murto-osaa aineistosta on käytetty.

2000-luvulla aktuaali minulle on suomalainen messusaarna suostuttelevan viestinnän ja viestinnän antropologian näkökulmasta. Olen nyt istunut 41 ehtoollisjumalanpalvelusta, ja tarkoituksena on istua 80 messua, mutta ehkä aineisto kylläntyy jo aikaisemmin. Saarnoissa on kaikenlaisia jännittäviä yksityiskohtia. Olen löytänyt niistä joukon funktionaalisia semanttis-filosofisia periaatteita. Ne ovat osittain diskursiivisia periaatteita, kuten tutunomaistaminen, vastakohta-asettelu, myötäelävän periaate, autoritatiivisuuden periaate, syyllistämisen periaate, itsevarmuusperiaate, henkilöitymisperiaate ja niin edelleen. Matti Wiberg on löytänyt samankaltaisia keinoja poliittisesta suostuttelusta.

Olen tehnyt kenttätöitä muuallakin kuin Suomessa. Näistä mainitsen 1985–1986 Indianan yliopiston tutkimuskauden, jolloin olin tutkimassa amerikkalaisia satelliittisaarnaajia Suomen Akatemian nuorempana tutkijana (*Ylipuhujat*, 1988). Puolisoni oli silloin Bloomingtonissa sijaitsevan yliopiston Department of Uralic and Altaic Studies -laitoksen suomen kielen ja kulttuurin apulaisprofessori. Avustin siellä opetuksessa ja pidin esimerkiksi suomalaista kansanperinnettä, mytologiaa ja kansanmusiikkia koskevat jaksot kokonaan. Marylandin yliopistossa olimme sitten varttuneen tieteenharjoittajan apurahalla vuonna 1989 ja 1990 vuoden. Olimme vierailevia professoreja antropologian laitoksessa, pidimme luentoja ja teimme amerikansuomalaistutkimusta. Meillä oli semmoinen jako, että menttiin aina Flori-

daan tietyiksi ajanjaksoiksi, ja sitten tultiin takaisin ja pidettiin luentoja suomalaisesta kulttuurista. Kenttätutkimusjaksoista pidettiin referoivia tutkimuskatsauksia. Ne olivat ihan hyviä, saatiin arvokasta palautetta ja hyviä kysymyksiä, jotka ohjasivat tutkimustamme.

KÄÄNNEKOHTIA JA KRIISEJÄ

Mitkä ovat olleet urasi tärkeimpiä tapahtumia, käännekohtia, kriisejä?

Tärkeimpiä tapahtumia tai käännekohtia oli epäilemättä väittely 1978 ja sen seikan toteaminen, että ennen niin sopuisat opettajat ovatkin kääntyneet vihollisiksi ja kaksintaistelijoiksi mitä tulee tutkimusaiheisiin ja kirjojen julkaisemiseen. On mainittava jälleen tämä 1985–1986 Indianan kausi, joka oli aitiopaikka amerikkalaiseen kulttuuriin, mitä se ikinä onkin. Myös 1989–1990 Marylandin tutkimusvuosi oli tieteen aitiopaikka. Vuonna 1992 etnologian apulaisprofessorin saaminen merkitsi vakinaisen viran saamista 47-vuotiaana. Olin jo luullut, että elämä kuluu ilman kiinteää virkaa, vaikka väittelin aika nuorena. Olin ”vasta” 33-vuotias, mikä on suomalaiselle naisväittelijälle nuori ikä, koska väittelijät ovat yleensä siinä 40 kieppeissä. Minulla oli kaksi lastakin silloin jo tehtynä.

Isän kuolema vuonna 1976 merkitsi ensimmäistä elämänkriisiä. Jätin näet poismenon surematta ja touhusin hautajaisia. Lauloinkin siunaustilaisuudessa 900 hengen saattojoukolla Eurajoen kirkossa. Vuoden kuluttua olin psyykkisesti umpikujassa. Vuonna 1996 rintasyöpä hiljensi vauhtia, ja sen jälkeen olin pitkään henkisesti aika loppu. Vuonna 2003 mieheni kuoli. On aika merkillistä, että olen sen jälkeen saanut hyvin paljon voimia, huolimatta surusta ja kaipuusta niin, että olen pystynyt työskentelemään ja harrastamaan ja nauttimaan elämästä päivä kerrallaan. Teen edelleenkin tutkimusta. Näistä nykyintresseistä mainitsin jo suomalaisen messusaarnatutkimuksen 2000-luvulla. Istun kirkossa joka sunnuntai nauhoittaen ja havainnoiden erityisesti messusaarnoja. Sunnuntaina 25. syyskuuta 2005 olin Hailuodon kirkon messussa ja sitä ennen kahtena viikonloppuna Kokkolan kaupungin kirkossa ja maaseurakunnan Kaarlelan kirkossa. Mutta Tampereen lähiympäristöt ovat tietenkin pääkohteita asuinpaikankin vuoksi. Sunnuntaina 20. marraskuuta 2005 istuin Tampereen Pyynikin seurakunnan Aleksanterin kirkon messussa tutkimassa naissaarnaajaa, ja seuraavana sunnuntaina 27. marraskuuta Savonlinnan Tuomio-kirkon messussa miespuolisen kirkkoherran saarnaa nauhoittamassa. Miespuhujien saarnoissa on enemmän litteroitavaa, koska ne kestävät lähes poikkeuksetta 19–20 minuuttia, kun taas naissaarnaajien puheet yltävät hädin tuskin 12 minuuttiin. Tämä projekti valmistuu keväksi 2007, ja sen kustantajaksi toivon Kirjapajaa.

Sitten minulla on haaveena Italian suomalaisten tutkimus Roomassa. Olen käynyt tutustumassa kaksi kertaa Suomi–Italia -seuran ja Villa Lanten tarjoamiin majoitus- ja tutkimusmahdollisuuksiin, ja olen varannut sieltä majoituksen vuoden 2007 syksyksi. Minulla on itse asiassa hyvin samanlainen sabluuna kuin Floridan suomalaisten tutkimuksessa, toisin sanoen tutkin Rooman suomalaisten viestintäympäristöä, arvomaailmaa ja identiteettiä.

Jotain valmistakin on tullut. 11. marraskuuta 2005 julkistettiin toimittamani ja osittain kirjoittamani antologia *Konginkankaan kominaa. Konginkankaan kielestä ja kulttuurista*. Kirja *Kurjuuden kasvot. Etnososiaalinen kuvaus Nairobín slummeista* pitäisi saada seuraavaksi ulos, koska sen laaja käsikirjoitus valmistui vuonna 2005. Sitten minulla on tekeillä autobiografia *Elämäni tulenliekit – tiede ja musiikki*. Sitä kirjoittelen silloin tällöin muistiinpanojeni varassa.

MUSIIKKI INTOHIMONA

Musiikin harrastuksesi tunnetaan myös tiedepiireissä. Kerro siitä.

Perheessä oli kotona äidin perustama kymmenhenkinen Antolan perhekuoro, joka esiintyi aikanaan maakunnallisesti, Länsi-Suomessa ja Lounais-Suomessa. Se levyttikin *Uudet taivaat ja uusi maa*-levyn, esiintyi radion Hartaissa sävelissä, jopa Valtioneuvoston juhlahuoneistossa silloin kun äitini sai kunniamerkin presidentin kädestä. Tämä kuoro laulaa vieläkin pyynnöstä merkkipäiväkuorona ja joskus pyynnöttäkin.

Perushaaveeni oli päästä opiskelemaan laulua ja pianoa Sibelius-Akatemiaan ylioppilaskevään jälkeen, mutta isän antamat sanktiot olivat niin tukahduttavia, että siihen ei ollut mahdollisuutta. En kuitenkaan haudannut musiikkia tieteen kustannuksella. Liityin Turussa Meloksen tasokkaaseen kamarikuoroon ja Turun oopperan kuoroon, ja väliin olin solistisissakin tehtävissä. Ääntä tietysti oli ryhdyttävä kouluttamaan ja tein sen viipymättä. Sitä ennen olin opiskellut pianonsoittoa kymmenen vuotta paikallisilla opettajilla. Ensimmäinen laulunopettaja oli Turun musiikkiopiston lehtori Hannu Kerkola, joka halusi minusta välttämättä alttoa. Täällä suoritin myös solfège I:n tutkinnon. Koska kuitenkin en taipunut altoksi, siirryin Turun kansankonservatorioon oopperalaulaja Lauri Lahtiselle, joka nosti äänialaani kvartilla. En ollut vielä tähänkään oikein tyytyväinen, ja siirryin Sibelius-Akatemian laulutaiteen lehtorin Antti Koskisen yksityisoppilaaksi. Kerran viikossa matkustin laulutunnille Turusta Helsinkiin. Ääniala avartui, eikä kolmiviivainen enää unelma vaan täyttä totta. Opettaja kertoi että voisin ehkä tulevaisuudessa työkennellä jopa dramaattisen sopraanon solistitehtävissä, mutta se vaatii äänen kypsymistä. Wagneria ei voi ryhtyä laulamaan ensi kättelyssä. Sitten tulivat kuvaan kansalliset liedin mestarikurssit, joita ulkomaiset laulunopettajat tulivat pitämään. Savonlinnassa olivat Ralf Gothóni ja Porvoossa Pentti Koskimies säestäjinäni. Savonlinnan mestarikursseilla opettajana oli Graham Johnson Lontoosta ja Antti Koskinen ja Porvoon kursseilla laulajatar Dorothy Irving (Lontoo–Tukholma), Antti Koskinen ja Gunni Granberg Sibelius-Akatemiasta. Vihdoin menin itse Lontoon Roy Hendersonin oppilaaksi lyhyeksi aikaa.

Olin opettajan arvion mukaan noin vuoden päässä ammattilaulajan urasta, kun pitkäaikainen laulunopettajani Antti Koskinen kuoli. Kun hän sekä turkulainen korrepetiittorini Eero Hartikainen Turusta kuolivat vielä peräkkäisinä vuosina, tulin laululliseen tyhjiöön. Tarvitsin edelleen säännöllistä kontrollia ja ohjelmiston harjoittajaa. Siinä vaiheessa tuli ensi kertaa mieleen, että en ehkä kykenekään

jatkamaan laulajan uraa, koska on äärettömän vaikeaa solmia uusi, herkkävireinen laulunopettajasuhde. Punnitsin näin ollen tieteen ja musiikin jyvät ja akanat ja siirryin lähes kokonaan tieteen puolelle. Kuoroa en ole silti jättänyt, enkä säännöllisiä äänenavauksia lauluharjoituksineen. Laulan nykyisin tenoria Tampereen tuomiokirkon kuorossa. Esiintymisiä meillä oli kuluneena syksynä kuusi joista yksi TV-jumalanpalvelus, toinen Kauneimmat joululaulut ja kolmas Jouluyön messu. Minulla on ollut 64 konserttia tunnin ohjelmalla tai laajahkoja sooloesiintymisiä 15 minuutista puoleen tuntiin. Olen ne kirjannut curriculumiin musiikillisena performanssina, koska katson, että yksinlaulu oli elämänurallani tärkeä koulutuksellinen ja huomiota otettava seikka – verrannollinen tieteellisten esiintymisten kanssa.

Tällä hetkellä opiskelen italiaa, nyt on alkanut neljäs lukukausi Työväenopistossa. Harrastan myös avantouintia ja mietiskelyä, joka on Transsendentaalisen meditaation muodossa. Siihen puolisoni ja minä initioidimme Turussa 1970-luvulla, jolloin se oli opiskelijanuorison ja opettajien suosiossa. Luovaa kirjoittamista harrastan ennen kaikkea. Olen ollut Oriveden opistossa vuodesta 2004 luovan kirjoittamisen kursseilla, ja elokuussa 2005 tuli suoritetuksi luovan kirjoittamisen approbatur eli perusopinnot ja cum laudesta kymmenen opintoviikkoa, tai nykyisin ne ovat opintopisteitä, enkä tiedä paljonko opintopisteitä minulla onkaan. Oriveden opisto on Jyväskylän avoimen yliopiston alainen niin, että Orivedellä voidaan sopimuksenvaraisesti suorittaa näitä opintoja ja lukea ne avoimen yliopiston suorituksiksi.

OHJEITA NUORILLE TUTKIJOILLE

Mitä neuvoja haluaisit antaa tutkijan urasta innostuneille opiskelijoille?

Niitä on muutamia, ja ne ovat imperatiivisia. Ensimmäinen on: Analysoi, mistä olet todella niin kiinnostunut, että jaksat sietää sitä kymmenenkin vuotta, ehkä enemmänkin. Toiseksi: Selvitä lähtökohtasi ja kiinnostuksesi laatu. Mihin pyrit tutkijana? Yliopistovirkaan, kansainväliseen tehtävään, vapaaksi tutkijaksi. Kolmanneksi: Antaa palaa, anna palaa. Kehitä keskeneräisyyden sietoa esimerkiksi kehittämällä itsetuntoa, kuten kutsumalla itseäsi Tutkijaksi isolla T:llä tai Luovaksi Tutkijaksi tai Projektitutkijaksi, onhan sinulla oma tutkimushanke. Älä ujostele tehdä tyhmiä kysymyksiä työsi ohjaajalle. Vaivaa häntä niin usein kuin kehtaat ja viihsit. Pyri kertaviikkoiseen työsi edistymisen raportointiin. Näin vakuuttaudut siitä, että todella työskentelet joka päivä hankkeesi parissa. Älä koskaan jätä itseäsi yksin, kun olet jossakin solmukohdassa työssäsi. Päinvastoin puhu siitä ohjaajan, assistentin, dosenttien tai toisten opiskelijoitten kanssa. Missään tapauksessa ei kannata kääntyä peloissaan pois, jos tutkijanura kiinnostaa. Samoja vastuksia on nykyään kaikissa ammateissa, mutta harva työ on yhtä palkitsevaa kuin tutkiminen. Kun hajanaisina kelluneet tiedonsirpaleet näyttävät äkkiä järjestäytyvän kuvioksi, on löytynyt jotain uniikkia. Se on sukua hurmiolle, jonka laulutaiteilija kokee, kun tietää löytäneensä jotain aivan uutta. Minulla on yhä tallella nuoruudenuskoni siihen, että tie-

don hankkiminen on harvinaisen vapaata, ylevää ja hauskaa. Tutkiminen on yhtä itsestään selvää ja vähän perusteluja kaipaavaa toimintaa kuin nukkuminen ja syöminen.

Itse kirjoitin 319-sivuisen väitöskirjani lopulta seitsemässä kuukaudessa aineiston työlään hankintaprosessin, seuroissa istumisen jälkeen. Se merkitsi sitä, että linnoitauduin työhuoneeseen ajatus- ja sähkökonekirjoitustyöhön, jonka keskeyttivät vain mieheni minulle itse rakentamassaan puisessa ruoankantotelineessä kuljettava aamupala, päiväkahvi, päivällinen ja iltapala. Työskentelin yömyöhään, mutta kävin aamutunneilla kotona nukkumassa muutaman tunnin lähteäkseni aamukahvin jälkeen taas kirjoittamaan. Silti ulospäin näyttää siltä, kuin olisin tehnyt väitöskirjaa neljä vuotta, koska lisensoiduin 1974 ja väittelin 1978. Tuo aika tuhraantui kuitenkin assistenttuuriin, tuntiopetukseen, kuten seminaarityöskentelyyn, peruskurssiin ja tekstianalyysiin, opinto-ohjaukseen ja vastaanottotunteihin sekä työn ulkopuoliseen esiintymiseen, kuten esimerkiksi korkeauskontojen opetukseen Rauman seminaarissa, laulun opiskeluun ja konsertteihin. Oman aikansa veivät psykologiset testit, WAIS, ORT ja Rorschach, jotka teetätin maallikkosaarnaajille laillistetulla psykologilla itse mukana ollen ja nauhoittaen. Sanavarastotestin tein itse. Saarnojen sisältörakenneyksiköt muotoilin analyysivälineiksi siten, että niitä on periaatteessa mahdollista soveltaa myös poliittiseen suostutteluun. Väitöskirja on tutkijan uran vakiinnuttava kisällinnäyte, joka kysyy aivoja, istumalihaksia ja pitkämielisyyttä.

Laura Aro on folkloristiikan dosentti Jyväskylän yliopistossa.